

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕТНІЧНОГО ТУРИЗМУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У сучасних умовах туристична діяльність відіграє важливу роль у житті держави і перетворюється на засіб досягнення порозуміння і толерантності у відносинах між етнічними спільнотами та культурами. Важливим напрямом розвитку сучасної туристичної діяльності є етнічний туризм, який дає можливість дізнатися більше про своє походження або вивчити історію певного народу не лише туристам, а й науковцям. Завдяки розвитку етнічного туризму можуть відновлюватись родинні зв'язки. Туристи часто шукають своїх предків, хочуть встановити спорідненість і підтримувати контакт з родиною. У зв'язку з глобалізацією, що пов'язано з спрощеним режимом перетину кордону, етнічний туризм також набирає популярності. Люди стали все більше емігрувати з метою кращого заробітку, працевлаштування, освітніх та інших програм. Спрощений режим перетину кордону також вплинув на туристів, які емігрували давно. Для мігрантів цей вид туризму є актуальним, адже дає змогу підтримувати контакт з країною їхнього походження. Етнічний туризм допомагає підтримувати духовні та культурні національні цінності в інших державах, за рахунок мови, релігійних і культурних традицій.

Популярність етнічного туризму зумовлена тим, що в сучасному світі, проблеми збереження, розвитку і відродження народної культури набувають щоразу більшої актуальності. Все більше людей переїжджають до мегаполісів, де з часом втрачаються багаторічні звичаї і традиції народу. Поєднання відпочинку з пізнанням особливостей історії та культури іншого народу – одне із завдань, яку повною мірою здатний вирішити етнічний туризм.

Метою етнічного туризму є відвідування етнографічних об'єктів для пізнання культури народу, етносу, що проживає зараз або проживав на певні території, традицій, етнічних особливостей, національної кухні тощо. Можна сказати, що етнічний туризм виступає формою історико-культурної спадщини регіону. Подібний вид туризму здатний задовільнити цілий ряд духовних потреб людини. Головною цінністю етнічного туризму є громади, культура яких відрізняється від культури туристів.

Етнічний туризм особливо популярний у прикордонних регіонах, де в зв'язку з історичними обставинами змінювалися державні кордони, відповідно відбувалося переселення народів.

Поняття «етнічний туризм» все частіше з'являється в працях науковців, а також в дискурсі організаторів туристичних послуг. За А. Голодом та О. Мисяк, етнічний туризм – один із різновидів культурного туризму, що пов'язаний із ознайомленням з традиційними культурно-побутовими особливостями життя населення DESTINATION [1].

На думку Н. Петрик та Т. Олексійчук, зміст етнічного туризму полягає у відвідуванні будь-якого етнографічного регіону задля задоволення своїх матеріальних та духовних потреб. Науковці зазначали, що етнічні особливості виявляються у культурі та побуті того чи іншого народу, зокрема національному одязі, традиціях, мові, національній кухні, мистецтві, менталітеті [5].

Одним з головних ресурсів для організації етнічного туризму, є етнографічні об'єкти, адже для пізнання культури, побуту, традицій народу, туристи відвідують місцеві етнографічні об'єкти.

Пізнавальний вид туризму є схожим до етнічного. Цей вид туризму з етнічним поєднують подорожі з пізнавальною метою (екскурсійні тури) як форма організації. Основною причиною участі в етнічних турах є пошук автентичності і прямиї контакт із громадами, етнічне та культурне походження яких відрізняється від стилю життя туристів.

Багато спільного етнічний туризм має з релігійним. Зокрема, турист, який мандрує на свою історичну батьківщину або цікавиться культурою певної території у більшості випадків

відвідає старовинні поховання, церкви, що і буде формою етнічного туризму.

Одними із регіонів, для яких характерна велика кількість пам'яток культури є Львівська, Київська, Чернігівська області.

За даними Всеукраїнського перепису населення, на території Львівської області проживають представники понад 100 національностей і народностей. Найбільш чисельними національностями є українці (94,8%), росіяни (3,6%), поляки (0,7%), євреї (0,2%), білоруси (0,1%) **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**. Регіональні особливості побуту і культури Львівщини, функціонування етнографічних музеїв, проведення фестивалів, та інших подій на основі етнічної спадщини, є важливим краєзнавчо-туристичним ресурсом області і створюють можливості для розвитку етнотуризму в регіоні. Розвиток етнотуризму визначається національним складом населення регіону. Територія Львівської області має давню історію заселення, що і створює сприятливі умови для розвитку етнотуризму.

На державному обліку на території Львівської області перебуває 8453 пам'яток культурної спадщини (з них 816 пам'яток національного значення): 3755 пам'яток архітектури (з них 794 – національного значення), 3833 пам'ятки історії (з них 14 – національного значення), 306 пам'яток монументального мистецтва (з них 5 – національного значення), 500 пам'яток археології (з них 15 – національного значення), 59 пам'яток садово-паркового мистецтва (з них 5 – національного значення) [3]. На території Львівщини розташовано найбільше пам'яток історії та архітектури в Україні, проте вони не в повній мірі використовуються для розвитку туризму, зокрема і етнічного.

Центральна частина Львова з ансамблем собору Святого Юра та горою Високий замок загальною площею близько 120 га була внесена до всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО. До цього реєстру також належать дерев'яні церкви Львівської області, зокрема Церква Святого Духа (с. Потелич, Жовківський р-н), Церква Собору Пресвятої Богородиці (с. Матків, Турківський р-н), Церква Святої Трійці (м. Жовква), Церква святого Юра (м. Дрогобич).

Територія Львівської області характеризується наявністю різноманітних діаспор: польської, російської, білоруської, єврейської та ін., що також є передумовою розвитку етнічного туризму. Львівщина – етнічна територія на якій у різні періоди формувалася український етнос. На території області проживають такі етнічні групи як бойки і лемки.

Бойківщина – етнографічний район на заході, що займає центральну частину Українських Карпат. Назва бойки зафіксована у джерелах XVII-XVIII ст. Її походження має різні пояснення. Сучасний дослідник М. Худаш вважає, що ця назва походить від антропоніма (власні імена людей) “бойко”. Бойки здавна були землеробами. На Бойківщині також розвивалися різні ремесла і промисли. Регіональні особливості є характерними для різних галузей традиційної духовної культури жителів бойківського краю. У календарних і сімейних звичаях та обрядах, віруваннях, міфології, народних знаннях, звичаєвому праві простежуються нашарування різних епох і уявлень, передусім тісний зв'язок із життєвими справами людини. Бойківська фольклорна традиція донесла до нашого часу цінні пам'ятки давніх верств усної поетичної творчості і українського народу.

Лемківщина – найдалі висунутий на захід історичний край української землі. Займає західну частину Карпат по обох схилах так званих Низьких Бескидів. Назву лемки подають джерела з XVI ст. Як вважає частина дослідників, вона надана сусідами лемків від поширеної у народній мові останніх діалектної частки “лем” (у значенні “лише”, “тільки”). Давніми предками лемків, як і бойків, вважається слов'янське плем'я білі хорвати, яке проживало в Карпатах і Прикарпатті. На Лемківщині було поширено землеробство, різні домашні промисли: обробки дерева, каменю, вовни, гончарство, виготовлення посуду тощо. Локальні культурно-побутові риси лемків позначені впливами дуже різних за походженням і національним характером культур сусідів лемків – поляків, словаків, угорців, чехів [2].

Висновки. Отже, Львівська область достатньо багата на етнотуристичні ресурси. Розвиток етнічного туризму в регіоні може стати поштовхом для розвитку територій і громад. В області варто проводити більш детальні дослідження етнічного туризму, а також

проводити перспективні проекти, які можуть вивести етнічний туризм на новий рівень розвитку. Необхідно розробляти нові програми турів, які би зацікавили туристів.

Список використаних джерел

1. Голод А. П., Мисяк О. М. Сучасні проблеми розвитку бальнеологічних курортів Львівської області. *Актуальні питання економічних наук. Зб. матеріалів VII Міжнар. наук.-практ. конф.* № 1. Запоріжжя, 2015. С. 102–103.
2. Етнографія України / за ред. С. А. Макарчука. Львів: Світ, 2004. 518 с.
3. Львівська обласна рада. URL: <https://lvivoblrada.gov.ua/>.
4. Никига О. В., Голод А. П. Фактори розвитку гастрономічного туризму у Львівській області. *Готельно-ресторанний і туристичний бізнес: теорія і практика: I-а Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених (21–22 травня 2021 р., м. Одеса)*. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2021. С. 43–45.
5. Петрик Н. А., Олексійчук Т. В. Етнічний туризм: зміст, особливості та форми. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. Зб. наук. пр.* № 20. Вінниця, 2010. С. 210–214.

*Олена Лазарєва, д. е. н., професор
Чорноморський національний університет імені Петра Могили*

НАПРЯМКИ ВІДНОВЛЕННЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЙ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ЧАС

На сьогоднішній день об'єкти природно-заповідного фонду зазнали значних втрат та руйнувань, що зумовлене військовою агресією проти України. Наразі діють суттєві обмеження для природоохоронної діяльності на природно-заповідних територіях. Враховуючи, що значна частина території забруднена і великою кількістю бойових ракет, і нерозірваними боєприпасами, це становить можливу небезпеку для людства та навколишнього середовища. В Україні природні екосистеми наразі потерпають від пошкодження їх вибуховими пристроями, військовою технікою, пожежею тощо.

У науковій літературі сьогодні зустрічаються дослідження, в яких розкриваються підходи до особливостей збереження і відтворення природно-заповідних територій з урахуванням регіональних управлінських підходів [1, с. 125], обґрунтовуються перспективи розвитку заповідного туризму [2, с. 5], висвітлені недоліки у механізмі управління у сфері функціонування та розвитку біосферних заповідників [3, с. 11-13], розкриваються науково-обґрунтовані положення щодо збереження та використання об'єктів природно-заповідного фонду міст [4, с. 25, 71]. Проте, як бачимо, сьогодні відсутні системні дослідження, в яких би аналізувались негативні наслідки, що зумовлені воєнним станом, на природно-заповідний фонд в цілому, а також розкривались би підходи щодо можливих напрямків відновлення об'єктів природно-заповідних територій.

Необхідність висвітлення наукових підходів щодо відновлення рекреаційного потенціалу територій у післявоєнний час і зумовила вибір теми дослідження.

Метою дослідження є обґрунтування напрямків відновлення природно-заповідних територій у післявоєнний період, що в цілому сприятиме забезпеченню стратегії і тактики їх випереджаючого розвитку.

На сьогоднішній день на територіях багатьох природних парків та ландшафтних заказників на місці розривів снарядів накопичується значна кількість важких металів, концентрація титану у пробах ґрунтів на місці розривів снарядів значно перевищує фонові показники тощо.

Наразі побудова укріплювальних споруд значно вплинула як і на тваринний, так і на рослинний світ регіону, до того ж ґрунт є настільки забруднюваним, що його використання впродовж ще довгого часу є небезпечним, а в деяких випадках і неприпустимим.